

**КОМПЕТЕНЦІЯ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
ЩОДО ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ**

Компетенцію органів внутрішніх справ щодо протидії корупції охарактеризовано на прикладі спеціалізованих підрозділів ОВС, а також підрозділів, одним із завдань яких серед іншого виступає боротьба з корупцією.

Компетенция органов внутренних дел в сфере противодействия коррупции охарактеризована на примере специализированных подразделений ОВД, а также подразделений, одной из задач которых среди прочего является борьба с коррупцией.

Competence of internal affairs agencies in the sphere of corruption counteraction is characterized on example of special police units and units dealing with fighting against corruption.

Проблеми компетенції суб'єктів державного управління, органів виконавчої влади, правоохоронних органів тощо завжди перебували у центрі уваги науковців, про що свідчить низка наукових публікацій ([1–6] та ін.). Проте, в юридичній літературі даються різні, а подекуди й протилежні визначення поняття «компетенція», виділяються різні її елементи, ототожнюються такі категорії, як «компетенція» та «функції».

Метою цієї статті є уточнення сутності та структури компетенції органів внутрішніх справ щодо протидії корупції, у зв'язку з чим планується вирішити такі завдання: уточнити термінологічний апарат з досліджуваних питань; визначити поняття та елементний склад компетенції органів внутрішніх справ щодо протидії корупції; охарактеризувати міжвідомчі (між ОВС, СБУ, прокуратурою, податковою міліцією тощо) та внутрівідомчі (між підрозділами боротьби з організованою злочинністю, підрозділами боротьби з економічною злочинністю та підрозділами внутрішньої безпеки) проблеми розмежування компетенції.

На нашу думку, компетенцію підрозділів ОВС доцільно визначити як закріплені правовими актами предмет їх відання і сукупність їх повноважень. Отже, елементами компетенції органів внутрішніх справ щодо протидії корупції виступають: по-перше, предмет їх відання, тобто сукупність корупційних діянь та інших правопорушень, пов'язаних із корупцією, які вони розглядають (вирішують); по-друге, сукупність їх повноважень, спрямованих на виявлення, припинення, розкриття і

розслідування корупційних діянь та інших правопорушень, пов'язаних із корупцією.

Питання про компетенцію органів внутрішніх справ щодо протидії корупції найбільш доцільно з практичної точки зору розкривати на прикладі підрозділів ОВС, які спеціалізуються на протидії корупції, а також підрозділів, для яких боротьба з корупцією є одним із завдань, передбачених нормативними актами.

Так, будучи першим елементом компетенції, предмети відання визначають сфери діяльності, в яких використовуються права і обов'язки. Предмети відання – це окремі питання чи їх сукупність; юридично визначені сфери діяльності. Вони фактично вказують на ті сфери суспільних відносин, у яких належить діяти органам і посадовим особам для виконання покладених на них функцій, іншими словами, предмети відання – це та сфера суспільних відносин, у яких органи і посадові особи є юридично компетентними [4].

Д. М. Бахрах визначає предмет відання як підвідомчість, правовий статус кола об'єктів, предметів, справ, на які поширюються владні повноваження [7, с. 28]. З цією точкою зору слід погодитись. Так, беручи до уваги те, що підставою для складання протоколу про вчинення корупційного діяння чи іншого правопорушення, пов'язаного з корупцією, є достатні дані, які свідчать про наявність у діях особи ознак корупційного діяння чи іншого правопорушення, пов'язаного з корупцією, а також те, що протокол про вчинення корупційного діяння чи іншого правопорушення, пов'язаного з корупцією, за яке передбачено адміністративну відповідальність, складається органами, зазначеними у пунктах «а», «а-1» і «б» ст. 4 Закону України «Про боротьбу з корупцією»¹ [8], зокрема і органами внутрішніх справ, то можна зробити висновок, що поза сумнівом органам внутрішніх справ підвідомчі усі корупційні діяння та інші правопорушення, пов'язані з корупцією, за вчинення яких не передбачено кримінальну відповідальність.

Що стосується кримінальної відповідальності за вчинення так званих «корупційних злочинів» (привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання довірою – ст. 191 КК України; сприяння учасникам злочинних організацій та укриття їх злочинної діяльності – ст. 256 КК України; зловживання владою або службовим становищем – ст. 364 КК України; одержання хабара – ст. 368 КК України; зловживання військовою службовою особою владою або службовим стано-

¹ 11 червня 2009 р. Верховною Радою України прийнятий новий Закон України № 1506-VI «Про засади запобігання та протидії корупції (Відомості Верховної Ради України. – № 45. – Ст. 691), який набирає чинності з 1 січня 2011 р.

вищем – ст. 423 КК України), то відповідно до ч. 5 ст. 112 Кримінально-процесуального кодексу України у справах про злочини, передбачені зазначеними вище статтями за винятком ст. 423 Кримінального кодексу України, досудове слідство проводиться тим органом, який порушив кримінальну справу [9].

Вище було охарактеризовано так званий «зовнішній», міжвідомчий вектор предмета відання органів внутрішніх справ, для якого важливим якого є недопущення дублювання підвідомчості справ, а також відповідних повноважень між суб'єктами протидії корупції різних правоохоронних відомств (ОВС, СБУ, прокуратури, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, а також інших органів та підрозділів, що створюються для боротьби з корупцією згідно з чинним законодавством).

У той же час певні особливості у компетенції ОВС щодо протидії корупції мають і внутрівідомчу складову, що, насамперед, пов'язано з тим, що в системі органів внутрішніх справ завдання та функції щодо протидії корупції виконують: підрозділи по боротьбі з організованою злочинністю, підрозділи боротьби з економічною злочинністю й підрозділи внутрішньої безпеки. Окреме місце у системі суб'єктів протидії корупції відводиться органам дізнання та слідчим підрозділам, які не входять до організаційно-штатної структури вищезазначених підрозділів ОВС. Наприклад, відповідно до ч. 4 ст. 12 Закону України «Про боротьбу з корупцією», орган дізнання в разі відмови у порушенні кримінальної справи або закриття кримінальної справи з підстав, передбачених чинним законодавством, за наявності в діях особи ознак корупційного діяння або іншого правопорушення, пов'язаного з корупцією, зобов'язаний у триденний строк надіслати матеріали перевірки або попереднього розслідування, що стосується корупційного діяння чи іншого правопорушення, пов'язаного з корупцією, до органу, зазначеного у пунктах «а», «а-1» і «б» ч. 1 ст. 4 цього Закону.

Розмежування предмета відання між підрозділами по боротьбі з організованою злочинністю, підрозділами боротьби з економічною злочинністю та підрозділами внутрішньої безпеки з питань протидії корупції відповідає характеру їх завдань та похідних від них функцій.

Так, підрозділи по боротьбі з організованою злочинністю виявляють, припиняють і розкривають корупційні діяння та інші правопорушення, пов'язані з корупцією, що вчинюються учасниками організованих злочинних угруповань (організацій).

Підрозділи боротьби з економічною злочинністю виявляють, припиняють і розкривають корупційні діяння та інші правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері економіки.

Підрозділи внутрішньої безпеки виявляють, припиняють і розкривають корупційні діяння та інші правопорушення, пов'язані з корупцією, які вчинюються працівниками органів внутрішніх справ.

Таким чином, аналіз внутрішнього предмета відання підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю, підрозділів боротьби з економічною злочинністю та підрозділів внутрішньої безпеки з питань протидії корупції дозволяє зробити висновок, що він відповідає характеру поставлених перед ними основних завдань. Розмежування предмета відання зазначених підрозділів здійснюється як за суб'єктом вчинення корупційних діянь та інших правопорушень, пов'язаних з корупцією, що характерно для підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю та підрозділів внутрішньої безпеки, так і за сферою вчинення корупційних діянь та інших правопорушень, пов'язаних з корупцією, що характерно для підрозділів боротьби з економічною злочинністю.

У той же час досить поширеними є випадки, коли предмети відання підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю, підрозділів боротьби з економічною злочинністю та підрозділів внутрішньої безпеки з питань протидії корупції на практиці нерідко перетинаються. За сучасних умов, на жаль, цілком можливі факти вчинення корупційних діянь та інших правопорушень у сфері економіки працівниками ОВС, які до того ж є членами злочинної організації. У такому випадку йдеться про підвідомчість відразу трьох із названих вище служб ОВС, оскільки мова йде про працівника ОВС, який вчинив корупційне діяння (підвідомчість підрозділів внутрішньої безпеки або прокуратури), сферу економіки (підвідомчість підрозділів боротьби з економічною злочинністю), організовану злочинність (підвідомчість підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю). Але найчастіше проблема підвідомчості виникає, коли мова йде про вчинення корупційного діяння, яке кваліфікується як адміністративне правопорушення, оскільки у ч. 2 ст. 12 Закону України «Про боротьбу з корупцією» сказано, що «протокол про вчинення корупційного діяння або іншого правопорушення, пов'язаного з корупцією, складається органами внутрішніх справ. У зв'язку з чим виникає запитання: хто з названих вище трьох підрозділів ОВС буде складати протокол щодо наведеного прикладу?

На нашу думку, щодо зазначеного прикладу, то з метою економії часу, а також в інтересах забезпечення об'єктивності у справі, протокол про вчинення корупційного діяння або іншого правопорушення, пов'язаного з корупцією, повинен складатися

посадовою чи службовою особою того із зазначених трьох підрозділів ОВС, який виявив факт корупційного діяння.

Інша річ, коли працівником ОВС вчинено «корупційний злочин», оскільки у ч. 1 ст. 112 КПК України чітко сказано, що «у всіх справах про злочини, вчинені працівниками правоохоронних органів, досудове слідство провадиться слідчими прокуратури» [9].

Як було зазначено вище, центральним елементом компетенції державного органу, зокрема і органів внутрішніх справ, є його повноваження, під якими нормативними актами розуміємо сукупність прав і обов'язків, що перебувають у тісному діалектичному взаємозв'язку, єдності й взаємозалежності, але в межах компетенції зберігають відносно самостійний характер. Якщо визначення предметів відання органів внутрішніх справ відповідає на питання, в яких конкретно сферах вони юридично компетентні, то права й обов'язки характеризують межі, можливості органів внутрішніх справ у певній сфері протидії корупції.

Повноваження (права та обов'язки) підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю, боротьби з економічною злочинністю та підрозділів внутрішньої безпеки з питань протидії корупції пропонуємо об'єднати у три групи: 1) загальні, характерні для усіх структурних підрозділів ОВС, оскільки визначені ст. 10, 11 Закону України «Про міліцію»; 2) спеціальні, характерні лише для підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, і визначені ст. 7, 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», ст. 12 Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», а також у відповідних статтях Кримінально-процесуального кодексу; 3) спеціалізовані, визначені у підзаконних, так званих «статусоутворюючих» правових актах (як правило, положеннях), які регламентують діяльність підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю, підрозділів боротьби з економічною злочинністю та підрозділів внутрішньої безпеки з питань протидії корупції.

Перейдемо до безпосереднього розгляду саме спеціалізованих повноважень зазначених підрозділів. Зважаючи на те, що Положенням про Головне управління по боротьбі з організованою злочинністю та відповідним положенням про підпорядковані йому підрозділи місцевого рівня присвоєно грифи секретності «Для службового користування», визначити їх повноваження ми можемо на підставі аналізу їх завдань і функцій, розміщених на його офіційному сайті, довідок ГУБОЗ, відповідних статистичних даних тощо, ознайомлення з якими дозволило зробити висновок, що *підрозділи по боротьбі з орга-*

нізованою злочинністю, виконуючи завдання та функції щодо протидії корупції, наділені такими спеціалізованими повноваженнями: аналізують оперативну обстановку, соціально-економічні та інші фактори, які впливають на динаміку вчинення корупційних діянь членами організованих злочинних угруповань; вживають необхідні оперативно-розшукові заходи щодо попередження, своєчасного виявлення, припинення і розкриття корупційних діянь та інших правопорушень, пов'язаних з корупцією, вчинених учасниками злочинних угруповань; встановлюють причини і умови, які сприяють їх вчиненню, здійснюють їх профілактику; здійснюють оперативно-розшукові та пошукові заходи з викриття та документування фактів корупції; складають протоколи про вчинення корупційного діяння або іншого правопорушення, пов'язаного з корупцією; формують оперативно-розшукові справи і справи оперативного обліку; як органи дізнання порушують, розслідують або передають через відповідного прокурора з нагляду за виконанням законів спеціальними підрозділами за підслідністю в інші органи внутрішніх справ і Служби безпеки України кримінальні справи про виявлені ними злочини, у такому ж порядку витребують і приймають від них до свого провадження кримінальні справи про корупційні злочини; взаємодіють з відповідними підрозділами ОВС та інших відомств з питань протидії корупції; проводять спеціальні операції, спрямовані на припинення корупційних діянь та інших правопорушень, пов'язаних з корупцією; виконують письмові доручення слідчого, вказівки прокурора та ухвали суду і запити повноважних державних органів, установ і організацій, у тому числі запити відповідних міжнародних правоохоронних організацій та правоохоронних органів інших держав на підставі договорів і угод про проведення оперативно-розшукових заходів щодо виявлення, припинення та розкриття корупційних діянь та інших правопорушень, пов'язаних з корупцією, вчинених учасниками злочинних угруповань.

Відповідно до п. 5 Положення про Державну службу боротьби з економічною злочинністю, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 5 липня 1993 р. № 510, *підрозділи Державної служби боротьби з економічною злочинністю* користуються правами, передбаченими законами України «Про міліцію», «Про оперативно-розшукову діяльність», Кримінально-процесуальним кодексом, що ще раз підкреслює доцільність запропонованої нами вище класифікації повноважень підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю, підрозділів боротьби з економічною злочинністю та підрозділів внутрішньої безпеки з питань протидії корупції.

За наявності даних про порушення законодавства, яке регулює фінансову, господарську та іншу підприємницьку діяльність, які тягнуть за собою кримінальну відповідальність, вчинення корупційних діянь та інших правопорушень, пов'язаних з корупцією, працівники Державної служби боротьби з економічною злочинністю наділені такими повноваженнями:

- 1) безперешкодно входити до приміщень підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності (крім іноземних дипломатичних представництв), до виробничих приміщень, складів, сховищ, що використовуються громадянами для заняття підприємництвом;
- 2) проводити за участю власника, його представників огляд виробничих, складських, торговельних, службових приміщень, транспортних засобів та інших місць зберігання майна і його використання;
- 3) вилучати необхідні матеріали про кредитні та фінансові операції, матеріальні цінності, кошти, а також сировину і продукцію в установленому законодавством порядку; опечатувати каси, приміщення і місця зберігання документів, грошей і товарно-матеріальних цінностей;
- 4) проводити контрольні закупки;
- 5) вимагати обов'язкового проведення перевірок, інвентаризацій і ревізій виробничої та фінансової діяльності підприємств, установ і організацій; одержувати від посадових і матеріально-відповідальних осіб відомості й пояснення про факти порушення законодавства;
- 6) вилучати у громадян і посадових осіб документи, що мають ознаки підроблення, а також речі, предмети і речовини, які вилучені з цивільного обігу і перебувають у громадян без спеціального дозволу, а також безгосподарне майно і в установленому порядку вирішувати питання про його подальшу належність;
- 7) одержувати безкоштовно від підприємств, установ, організацій і громадян інформацію, за винятком випадків, коли законом встановлений спеціальний порядок її одержання;
- 8) перевіряти у міністерствах, інших центральних і місцевих органах виконавчої влади, державних фондах, на підприємствах, в установах і організаціях грошові та бухгалтерські документи, звіти, кошториси, інші документи, що підтверджують надходження та витрачання коштів і матеріальних цінностей;
- 9) проводити перевірку фактичної наявності цінностей (грошових сум, цінних паперів, сировини, матеріалів, готової продукції, устаткування);
- 10) залучати для здійснення ревізій і перевірок працівників Державної контрольно-ревізійної служби, фахівців відповідних міністерств, інших центральних і місцевих органів виконавчої влади, державних фондів, підприємств, установ і організацій;
- 11) одержувати в установленому порядку від Національного банку та його установ, комерційних банків та інших кредитних установ необхідні відомості, копії

документів, довідки про банківські операції та залишки коштів на рахунках об'єктів, що перевіряються, а від інших підприємств і організацій незалежно від форм власності – довідки і копії документів про операції та розрахунки з підприємствами, установами і організаціями [10].

На нашу думку, вищенаведений перелік повноважень Державної служби боротьби з економічною злочинністю доцільно доповнити такими: аналіз оперативної обстановки, соціально-економічних та інших факторів, які впливають на динаміку вчинення корупційних діянь та інших правопорушень, пов'язаних з корупцією у сфері економіки; попередження, виявлення, припинення і розкриття корупційних діянь та інших правопорушень, пов'язаних з корупцією в економічній сфері; встановлення причин і умов, які сприяють вчиненню корупційних діянь та інших правопорушень, пов'язаних з корупцією в економічній сфері; складення протоколу про вчинення корупційного діяння або іншого правопорушення, пов'язаного з корупцією; формування оперативно-розшукових справ і справ оперативного обліку щодо факту вчинення корупційних діянь та інших правопорушень, пов'язаних з корупцією; порушення, розслідування або передання через відповідного прокурора по нагляду за виконанням законів за підслідністю в інші органи внутрішніх справ і Службу безпеки України кримінальних справ про корупційні злочини; взаємодія з відповідними підрозділами ОВС та інших відомств з питань протидії корупції в економічній сфері; виконання письмових доручень слідчого, вказівок прокурора та ухвали суду і запитів повноважних державних органів, установ та організацій, у тому числі відповідних міжнародних правоохоронних організацій та правоохоронних органів інших держав на підставі договорів і угод про проведення оперативно-розшукових заходів щодо виявлення, припинення та розкриття корупційних діянь та інших правопорушень, пов'язаних з корупцією, вчинених у сфері економіки.

Аналіз Положення про Департамент внутрішньої безпеки МВС України та відповідних типових положень підпорядкованих йому підрозділів дозволяє до спеціалізованих повноважень *підрозділів внутрішньої безпеки ОВС* віднести: 1) здійснення гласних чи негласних пошукових заходів із застосуванням оперативних та оперативно-технічних заходів щодо виявлення серед працівників органів внутрішніх справ корупційних діянь та інших правопорушень, пов'язаних з корупцією; 2) попередження та протидія втягуванню працівників органів внутрішніх справ у протиправну діяльність; 3) збирання інформації про корупційні прояви серед особового складу органів внутрішніх справ, здійснення її аналізу та перевірки; 4) запобігання

проникненню на службу до ОВС осіб, що переслідують злочинні й корисливі наміри та протидія спробам утягування працівників системи МВС України в протиправну діяльність; 5) здійснення оперативного-розшукових заходів щодо виявлення корупційних діянь, вчинених працівниками системи МВС України; 6) проведення перевірки кандидатів на службу чи навчання в ОВС; проведення дізнання та службових розслідувань за фактами корупційних діянь, скоєних працівниками органів внутрішніх справ.

Підсумовуючи вищевикладене, необхідно зазначити, що нормативне розмежування компетенції суб'єктів боротьби з корупцією є суттєвим засобом підвищення рівня законності в діяльності правоохоронних органів у цій сфері, однією з передумов ефективності використання можливостей держави у напрямку реалізації правоохоронної функції щодо протидії корупції. Адже чим чіткіше визначено компетенцію суб'єктів протидії корупції, зокрема і підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю, підрозділів боротьби з економічною злочинністю та підрозділів внутрішньої безпеки з питань протидії корупції, тим ефективніше будуть використовуватися правові, організаційні, матеріально-фінансові та інші засоби для виконання поставлених перед ними завдань та реалізації відповідних функцій.

Таким чином, пропонуємо **компетенцію органів внутрішніх справ щодо протидії корупції** визначити як сукупність передбачених законом предметів їх відання та відповідних їм повноважень, спрямованих на виконання поставлених перед ними завдань і функцій.

Список літератури: 1. Мельник М. І. Кримінологічні та кримінально-правові проблеми протидії корупції : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08 / Мельник Микола Іванович. – К., 2002. – 424 с. 2. Забрда Д. Г. Взаємодія суб'єктів боротьби з корупцією (адміністративно-правовий аспект) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Забрда Дмитро Григорович. – К., 2005. – 233 с. 3. Рогульський С. С. Адміністративно-правові заходи боротьби з корупцією в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Рогульський Сергій Степанович. – К., 2005. – 187 с. 4. Гайдук А. В. Заходи адміністративного примусу в боротьбі з корупцією в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Гайдук Андрій Валерійович. – К., 2006. – 194 с. 5. Тучак Р. М. Адміністративно-правові засади боротьби з корупцією : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Тучак Роман Миколайович. – Х., 2007. – 198 с. 6. Забрда Д. Г. Адміністративно-правові проблеми взаємодії суб'єктів боротьби з корупцією : монографія / Д. Г. Забрда. – Д : ДДУВС, 2007. – 176 с. 7. Бахрах Д. Н. Административное право : учебник для вузов. – М. : БЕК, 1996. – 368 с. 8. Про боротьбу з корупцією : закон України від 5 жовт. 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 34. – Ст. 266. 9. Кримінально-процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1961. – № 2. – Ст. 15. 10. Положення про Державну службу боротьби з економічною злочинністю : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 5 липня 1993 р. № 510 : зі зм. і доп. станом на 2 жовт. 2003 р. // ЗП України. – 1994. – № 2. –

Ст. 30. 11. Солоненко О. М. Теоретико-правова конструкція поняття «компетенція місцевого самоврядування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.naiu.kiev.ua/tslc/pages/biblio/visnik/2002_3/colonenko.htm.

Надійшла до редколегії 15.03.2010

351.82(477)

С. В. Лихачов

ПРЕДМЕТ І ЗАВДАННЯ ДОЗВІЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ

Під час розгляду предмета і завдань дозвільного провадження в системі забезпечення громадської безпеки встановлено співвідношення державної дозвільної і регуляторної політики, подано тлумачення поняття дозволу, проаналізовано та охарактеризовано поняття дозвільної системи та дозвільної діяльності, дано їх принципи, мета, завдання, елементи структури, надано авторське тлумачення терміну «дозвільне провадження».

При рассмотрении предмета и задач разрешительного производства в системе обеспечения общественной безопасности установлено соотношение государственной разрешительной и регуляторной политики, представлены толкования понятия разрешения, проанализированы и охарактеризованы понятия разрешительной системы и разрешительной деятельности, даны их принципы, цель, задачи, элементы структуры, представлено авторское толкование термина «разрешительное производство».

Correlation between state licensing and regulating policy is established while considering the subject and tasks of licensing proceeding in the system of public security guaranteeing. Interpretation of the notion licensing is presented. Notions of licensing system and licensing activity are analyzed and characterized; their principles, aims, tasks, elements of structure are given. Author's interpretation of the term «licensing proceeding» is presented.

Найбільш загальним, універсальним поняттям, яке стосується предмета цього дослідження, є поняття «дозвільна політика». На нашу думку, це поняття є родовим, генералізуючим щодо інших, підпорядкованих йому. Дозвільна політика містить у собі певну правову філософію і ідеологію, згідно з якою приймаються певні норми, впроваджуються (або ж, навпаки, скасовуються) процедури, які стосуються дозвільної системи. Поле, на якому розгортається дозвільна політика, включає в себе дозвільне провадження, а також цілу низку інших відносин і способів регулювання, які виходять за межі цього провадження, але є близькими за метою та соціальним спрямуванням. До таких методів належать, наприклад, довірче управління або державна (спеціальна) монополія, або, скажімо, державна цінова полі-